Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Yritysten luovutukset kestävään elpymiseen perustuvan kasvun edistäjinä pk-sektorilla”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2022/C 486/02)

Esittelijä: **Mira-Maria KONTKANEN**

Komitean täysistunnon päätös	20.1.2022
Oikeusperusta	työjärjestyksen 32 artiklan 2 kohta
	oma-aloitteinen lausunto
Vastaava jaosto	sisämarkkinat, tuotanto ja kulutus
Hyväksyminen jaostossa	8.9.2022
Hyväksyminen täysistunnossa	21.9.2022
Täysistunnon numero	572
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	143/0/0

1. **Päätelmät ja suositukset**

1.1 Yritysten luovutukset ovat tärkeä strateginen prosessi, jonka avulla turvataan yritysten jatkuvuus sekä työllisyys. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) ehdottaa sen vuoksi, että yritysten luovuttamisen edistämiselle annetaan Euroopan unionin (EU) ja jäsenvaltioiden elpymis- ja kasvupolitiikassa merkittävä rooli.

1.2 Yritysten luovutukset ylläpitävät yhteiskunnan rakenteita maaseutualueilla, missä on runsaasti mikro- ja pk-yrityksiä (pieniä ja keskisuuria yrityksiä). Maaseutualueiden ja yhdestä teollisuudenalasta riippuvaisten alueiden elinkeinojen säilyttämiseksi ja talouden turvaamiseksi on keskeisen tärkeää kehittää hyvin toimivia ekosysteemejä ja tukipalveluja yritysten luovutuksia varten. ETSK:n mielestä tämä tulisi ottaa huomioon EU:n pitkän aikavälin maaseutuvision sekä maaseutua koskevan EU:n toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa.

1.3 Yritysten onnistuneet luovutukset turvaavat olemassa olevat työpaikat ja luovat uusia työpaikkoja sekä tulevaisuudennäkymiä työntekijöille työn jatkuvuuden ja ammatillisen kehityksen suhteen. ETSK kannustaa jäsenvaltioita jakamaan parhaita käytäntöjä, joilla voidaan edistää yritysten luovuttamista työntekijöille esimerkiksi osuuskunnan tai muiden työntekijöiden omistamien yhteisötalouden yritysten muodossa ([1]).

1.4 Mitä varhaisemmassa vaiheessa yrittäjä valmistautuu luovutukseen, sitä onnistuneempi luovutus yleensä on. Jäsenvaltioiden on lisättävä yritysten luovutuksia koskevia tietoisuuden lisäämiseen tähtääviä toimiaan ja annettava elinkeinoelämän järjestöille ja muille tukiorganisaatioille tarvittavat valmiudet edistää mikro- ja pk-yritysten luovuttamista ja avustaa niissä. ETSK kehottaa jäsenvaltioita myös ottamaan käyttöön ja kehittämään edelleen mikro- ja pk-yrityksille tarkoitettuja varhaisvaroitusmekanismeja ([2]), joilla tuetaan yritysten selviytymiskykyä ja elinkelpoisuutta ja viime kädessä edellytyksiä niiden luovuttamiseen.

1.5 Olemassa olevan yrityksen ostamista tulisi tuoda aktiivisesti esille uusille yrittäjille yhtä houkuttelevana vaihtoehtona kuin startup-yrityksen perustamista. Yrityksen ostamiseen ja perimiseen liittyvän osaamisen tulisi olla osa keski- ja korkea-asteella annettavaa yrittäjyyskasvatusta. ETSK kehottaakin kehittämään kannustimia, joilla tuetaan pienten yritysten luovutuksia nuorille yrittäjille. Tällaisiin kannustimiin voisi kuulua tietoisuuden lisääminen, neuvontapalvelut, mentorointi ja rahoituksen saatavuus. Myös nuorten yrittäjien työmarkkinavuoropuheluun liittyvää osaamista voitaisiin vahvistaa

([1]) Esimerkiksi Ranskassa on olemassa kehys, jonka puitteissa järjestetään ja helpotetaan yritysten luovutuksia työntekijöille ja jonka tavoitteena on vahvistaa alueiden taloudellista toimintaa mikro- ja pk-yritysten luovutuksia helpottamalla.

([2]) Varhaisvaroitusmekanismi on talousvaikeuksissa oleville yrityksille suunnattu neuvonta- ja tukipalvelu, jonka tavoitteena on varhainen puuttuminen tilanteeseen, jotta vältetään elinkelpoisten yritysten konkurssit.

edelleen, jotta varmistetaan yritysten luovutusten onnistuminen kaikkien sidosryhmien kannalta. Samoin olisi kehitettävä naisyrittäjille suunnattuja yritysten luovuttamiseen liittyviä kannustimia naisyrittäjien määrän lisäämiseksi, sillä heitä on tällä hetkellä liian vähän.

1.6 Rahoitus muodostaa edelleen esteen onnistuneille yritysten luovutuksille, ja useimmat luovutukset edellyttävät ulkopuolista rahoitusta. ETSK kannustaa painokkaasti jokaista jäsenvaltiota varmistamaan, että mikro- ja pk-yritysten luovutusten tukemiseksi on olemassa rahoituslaitoksia, jotka auttavat esimerkiksi lainojen vakuuksien kanssa.

1.7 ETSK kehottaa jäsenvaltioita perustamaan kansallisia yritysten luovutuksiin keskittyviä sidosryhmäfoorumeja, joissa on edustettuina sekä julkisia että yksityisiä sidosryhmiä. Yritysten luovuttamista käsittelevät foorumit ovat järjestelmällinen ja pitkäjänteinen keino edistää yritysten luovutuksia. Ne myös tarjoavat puitteet jatkuvalle vuoropuhelulle kansallisten asiantuntijoiden välillä sekä tehokkaamman tavan käyttää resursseja.

1.8 ETSK:n mielestä kaikissa EU:n jäsenvaltioissa pitäisi kehittää yritysten luovutuksiin keskittyviä verkkoalustoja, joiden olisi oltava avoimia myös mikro- ja pienyrityksille. Jäsenvaltioiden eri verkkoalustojen välillä olisi kehitettävä yhteyksiä ja synergioita, ja Euroopan komissio voisi helpottaa yhteyksien luomista EU:n alueen erilaisten verkossa toimivien kauppapaikkojen välillä.

1.9 Yritysten luovutuksia koskevat tiedot ovat usein hajanaisia, puutteellisia ja vanhentuneita, eivätkä ne ole aina vertailukelpoisia EU:n jäsenvaltioiden välillä. ETSK suositteleekin, että komissio ja jäsenvaltiot jatkavat yritysten luovutuksia koskevan tietokannan kehittämistä.

1.10 Yritysten luovutusten kulloisestakin tilanteesta Euroopassa olisi laadittava säännöllisesti selvitys esimerkiksi toteuttamalla EU:n laajuinen yritysten luovutuksia koskeva barometri, jonka avulla saataisiin samalla tietoa näyttöön perustuvaa päätöksentekoa varten. EU:n jokavuotista pk-yrityskokousta tulisi hyödyntää säännöllisenä foorumina, joka tarjoaa mahdollisuuden keskusteluun ja kokemusten jakamiseen mikro- ja pk-yritysten luovutuksiin liittyvissä asioissa. Lisäksi olisi pohdittava erilaisia tietoisuuden lisäämiseen tähtääviä aloitteita, jollainen voisi olla esimerkiksi yritysten luovutuksia koskevan kansallisen ja/tai eurooppalaisen teemaviikon luominen.

2. **Johdanto**

2.1 Menestyksekkäästi toteutettujen yritysluovutusten määrän kasvu tuottaisi välittömiä hyötyjä niin työllisyyden, liiketoiminnan jatkuvuuden kuin koko Euroopan talouden kannalta. Kuten Euroopan tulevaisuuskonferenssin laatimissa ehdotuksissa todetaan ([3]), yritysten luovutukset edistävät yhteiskuntien häiriönsietokykyä ja yhtenäisyyttä.

2.2 Luovutukset kuuluvat myös yhä tärkeämpänä ja luonnollisempana osana mikro- ja pk-yritysten strategiseen kehittämiseen, uudistamiseen ja kasvuun. Euroopan väestön ikääntyessä ja yhä useamman yrittäjän suunnitellessa yritystoiminnan lopettamista onnistuneet yritysten luovutukset nousevat entistäkin keskeisempään rooliin Euroopan mikro- ja pk-yrityssektorilla.

2.3 Euroopassa luovutetaan vuosittain uusille omistajille noin 450 000 yritystä, joissa työskentelee yhteensä kaksi miljoonaa työntekijää. Onnistuneen luovutuksen toteutumatta jäämisen riski koskee arvioiden mukaan vuosittain noin 150 000:ta yritystä, minkä johdosta noin 600 000 työpaikkaa on vaarassa kadota. Luovutuksen epäonnistumisen riski on suurin pienimmissä yrityksissä ([4]).

([3]) Euroopan tulevaisuuskonferenssin loppuraportti, toukokuu 2022.
([4]) *Business Dynamics: Start-ups, business transfers and bankruptcy*, Euroopan komissio, 2011.

2.4 Yrityksen luovuttaminen voi olla monimutkainen prosessi, sillä siihen voi liittyä taloudellisia, liikkeenjohdollisia, sääntelystä johtuvia ja hallinnollisia haasteita sekä esimerkiksi myyjien ja ostajien kohtaannon kaltaisia markkinahaasteita. Yritysten luovutuksia tapahtuu silti kaikkein eniten mikroyrityksissä, joiden resurssit ovat rajalliset. Yrityksen luovuttaminen on usein vaikeampaa yrityksen omistajan vahvasti hallinnoimissa pienyrityksissä ([5]).

2.5 Toimiva yritysluovutusten ekosysteemi on keskeisen tärkeä luovutusten onnistumisen kannalta ja tukee dynaamisten yritysluovutusmarkkinoiden luomista. Tällainen ekosysteemi muodostuu useista erilaisista julkisista ja yksityisistä sidosryhmistä: ostajista, myyjistä, edeltäjistä, seuraajista, yritysneuvojista, kuten kaupanvälittäjistä, kirjanpitäjistä, juristeista ja konsulteista, sovittelijoista, rahoituslaitoksista, yritysten tukijärjestöistä, päätöksentekijöistä ja tutkijoista. Tietoisuuden lisäämistoimet, joilla pyritään parantamaan valmiuksia yritysten luovuttamiseen, ovat tärkeä osa tätä ekosysteemiä. Yritysten luovutuksiin liittyvissä toimintaympäristöissä on edelleen huomattavia eroja sekä jäsenvaltioiden välillä että yksittäisen jäsenvaltion alueiden välillä, joten aihetta vastavuoroiseen oppimiseen ja yritysluovutusten ekosysteemien parantamiseen on kaikkialla Euroopassa. Vastuu yrityksen luovutuksesta on kuitenkin loppujen lopuksi aina yrittäjällä.

2.6 Onnistuneen omistajanvaihdoksen tuloksena voi olla yrityksen häiriönsietokyvyn, innovatiivisuuden ja kilpailukyvyn paraneminen. Silloin kun yrityksissä otetaan uusien omistajien myötä käyttöön entistä vihreämpiä ja digitaalisempia liiketoimintamalleja, yritysten luovutukset myös edistävät mikro- ja pk-yrityssektorin vihreää ja digitaalista siirtymää.

2.7 Muun muassa covid-19-pandemia on tuonut esiin tarpeen parantaa eurooppalaisten yritysten häiriönsietokykyä ja varautumista. Yrityksen ja sen liiketoimintamallin pitää olla terveellä pohjalla ja sietää ulkoisia häiriöitä, jotta yrityksen luovutus voi onnistua. Taloudellinen elinkelpoisuus ja häiriönsietokyky parantavat onnistuneen luovutuksen mahdollisuutta.

3. **Tausta**

3.1 Yritysten luovutukset ovat olleet osa eurooppalaista yrittäjyyspolitiikkaa 1990-luvun alusta lähtien. Euroopan komissio laati vuonna 1994 suosituksen ([6]) yritysluovutusten puite-edellytysten parantamiseksi jäsenvaltioissa. Suosituksessa jäsenvaltioille ehdotettiin useita toimenpiteitä luovutukseen valmistautuvien yritysten tilanteen parantamiseksi. Näitä toimenpiteitä olivat muun muassa tietoisuuden ja valmistautumisen parantamiseen tähtäävät toimet, yritysluovutusten rahoitusympäristön parantaminen, laillisten väylien avaaminen uudelleenjärjestelyjä varten, oikeudellisten edellytysten luominen liikekumppanin toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi toisen liikekumppanin tai omistajan kuoleman tapauksessa, toimet sen varmistamiseksi, että perintö- tai lahjaverotus ei muodosta estettä yritysten luovutuksille, sekä luovutusten helpottaminen kolmansille osapuolille asianmukaisten verosääntöjen avulla.

3.2 Komissio tarkasteli suositusta uudelleen vuonna 2006 ja julkaisi tiedonannon ”Kasvua ja työllisyyttä edistävän Lissabonin ohjelman täytäntöönpano – Omistajanvaihdos – jatkuvuutta uudella alulla” ([7]). Uudelleentarkastelussa todettiin, että vuoden 1994 suosituksen täytäntöönpano edellytti vielä lisätoimia. Sen lisäksi, että vuonna 2006 annetussa tiedonannossa kehotettiin panemaan vuoden 1994 suositus täytäntöön, siinä myös esitettiin lisää suosituksia yritysten luovutusten edistämiseksi. Tiedonannossa muun muassa kehotettiin kiinnittämään enemmän poliittista huomiota yritysten luovutuksiin, tarjoamaan erityisiä tuki- ja mentorointipalveluja, luomaan avoimet markkinat yritysten luovutuksille sekä luomaan kansallisen ja alue- ja paikallistason tuki-infrastruktuuri yritysten luovutusten edistämiseksi.

3.3 Komissio arvioi vuonna 2006 annettujen suositusten edistymistä vuonna 2013. Arvioinnin yleisenä johtopäätöksenä todettiin, että yritysluovutusten kehyksen parantamistoimenpiteiden täytäntöönpanossa ei ollut edistytty riittävästi vuoden 2006 tiedonannon jälkeen. Arvioinnissa havaitut puutteet liittyivät muun muassa kolmansia osapuolia ja työntekijöitä koskeviin verojärjestelyihin sekä erityisen tuen ja rahoitushankkeiden järjestämiseen. Arvioinnissa huomautettiin niin ikään, että toisin kuin startup-yrittäjyyteen yritysten luovuttamiseen ei ollut kiinnitetty riittävästi poliittista huomiota EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla.

([5]) Euroopan komission tiedonanto ”Kasvua ja työllisyyttä edistävän Lissabonin ohjelman täytäntöönpano – Omistajanvaihdos – jatkuvuutta uudella alulla”, 2006 (COM(2006) 117 final), s. 4.

([6]) Komission suositus, annettu 7 päivänä joulukuuta 1994, pienten ja keskisuurten yritysten luovuttamisesta (94/1069/EY).

([7]) Euroopan komission tiedonanto ”Kasvua ja työllisyyttä edistävän Lissabonin ohjelman täytäntöönpano – Omistajanvaihdos – jatkuvuutta uudella alulla”, 2006 (COM(2006) 117 final).

3.4 Vuonna 2020 Euroopan komissio julkaisi unionin pk-yritysstrategian ([8]), jossa se vahvisti olevansa edelleen sitoutunut jatkamaan työtä yritysten luovutusten helpottamiseksi ja jäsenvaltioiden tukemiseksi niiden pyrkimyksissä luoda yritysluovutuksia tukeva liiketoimintaympäristö. Viime aikoina komissio on keskittynyt parantamaan yritysten luovutuksiin liittyvää tietopohjaa, ja se julkaisi aihetta koskevan raportin ([9]) vuonna 2021. Ajankohtaista tietoa komission toimista ja EU:n rahoittamista hyvistä käytännöistä on saatavilla Euroopan komission verkkosivustolla ([10]).

3.5 Myös ETSK on kiinnittänyt huomiota mikro- ja pk-yritysten luovutusten ratkaisevaan merkitykseen ja kehottaa ryhtymään viipymättä toimenpiteisiin luovutusten helpottamiseksi ja virtaviivaistamiseksi kohtuullisin kustannuksin ([11]). EU:n pk-yritysstrategiasta antamassaan lausunnossa ETSK kehottaa niin ikään kiinnittämään erityistä huomiota mikro- ja pk-yritysten rajatylittäviin luovutuksiin, jotta voidaan puuttua niihin liittyviin korkeisiin kustannuksiin ja jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen merkittäviin eroihin ([12]). Pk-yritysstrategiaa koskevassa ETSK:n jatkolausunnossa ([13]) havainnollistetaan, kuinka yritystä voidaan kehittää onnistuneen luovutuksen myötä digitaalisempaan ja kestävämpään suuntaan EU:n digitaalisen ja vihreän siirtymän tavoitteiden mukaisesti.

4. **Yleistä**

4.1 Euroopan väestökehityksen ja yrittäjien ikääntymisen vuoksi yritysten luovuttaminen on yhä tärkeämpi aihe mikro- ja pk-yrityksille. Noin 90 prosenttia luovutettavista yrityksistä on mikroyrityksiä ([14]).

4.2 Menestyksekkäästi toteutettujen yritysluovutusten määrän kasvu tuottaa välittömiä hyötyjä Euroopan taloudelle. Onnistuneesti luovutetut yritykset menestyvät startup-yrityksiä paremmin, kun tarkastellaan yritysten selviytymisastetta, liikevaihtoa, taloudellista tulosta, innovatiivisuutta ja työllistävää vaikutusta ([15]). Euroopan komission mukaan toiminnassa olevissa yrityksissä säilyy keskimäärin viisi työpaikkaa, kun taas startup-yrityksen myötä syntyy keskimäärin vain kaksi uutta työpaikkaa. ([16]) Yritysten luovutusten edistäminen onkin paras mahdollinen tapa edistää yritysten kasvua.

4.3 Yritysten luovutukset ylläpitävät yhteiskunnan rakenteita maaseutualueilla, missä on runsaasti mikro- ja pk-yrityksiä: arvioiden mukaan ainakin kolmannes Euroopan mikro- ja pk-yrityksistä sijaitsee maaseutualueilla. Ne ylläpitävät näiden alueiden taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tarjoamalla kansalaisille, kuluttajille ja paikalliseen taloudelliseen toimintaan palveluja sekä tarjoamalla työpaikkoja ([17]). Yritysten luovutukset auttavat välttämään paikallisen käsityöläisosaamisen häviämisen. Usein paikallinen käsiteollisuus- ja vähittäiskauppasektori vaikuttaa myönteisesti kuluttajien valinnanvaraan markkinoilla, sillä se tarjoaa vaihtoehdon samaa kaavaa noudattaville vähittäiskauppaketjuille. Kuluttajille onnistunut yrityksen luovutus merkitsee – usein entistä parempien – palvelujen ja tuotteiden tarjonnan jatkumista. Toimivien ekosysteemien ja tukipalvelujen kehittäminen yritysten luovutuksia varten on keskeisen tärkeää yhdestä teollisuudenalasta riippuvaisten alueiden ja maaseutualueiden elinkeinojen ja talouden säilyttämiseksi, ja erityisen tärkeää se on maatalous- ja elintarvikealalla. Onnistuneet yritysten luovutukset tarjoavat myös keinon vauhdittaa maaseutualueiden vihreää ja digitaalista siirtymää omistajanvaihdoksen alulle paneman muutoksen myötä. ETSK:n mielestä yritysten luovuttamiseen liittyviä ekosysteemejä ja tukipalveluja tulisi kehittää osana EU:n pitkän aikavälin maaseutuvision ja maaseutua koskevan EU:n toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa.

([8]) Euroopan komission tiedonanto ”Pk-yritysstrategia kestävää ja digitaalista Eurooppaa varten”, 2020 (COM(2020) 103 final).
([9]) Euroopan komissio, pienistä ja keskisuurista yrityksistä vastaava toimeenpanovirasto, *Improving the evidence base on transfer of business in Europe: final report*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2021.
([10]) ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/transfer-businesses_en
([11]) EUVL C 197, 8.6.2018, s. 1.
([12]) EUVL C 429, 11.12.2020, s. 210.
([13]) EUVL C 194, 12.5.2022, s. 7.
([14]) Euroopan komissio, pienistä ja keskisuurista yrityksistä vastaava toimeenpanovirasto, *Improving the evidence base on transfer of business in Europe: final report,* Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2021.
([15]) Tall, Varamäki & Viljamaa, *Business Transfer Promotion in European Countries*, Seinäjoki, 2021, s. 8.
([16]) Euroopan komissio, ”Kasvua ja työllisyyttä edistävän Lissabonin ohjelman täytäntöönpano: Omistajanvaihdos – jatkuvuutta uudella alulla”, Bryssel, 2006, s. 3–4.
([17]) SMEunited, *SMEunited Position on long-term Vision for the EU's rural areas*, huhtikuu 2022.

4.4 Yritysten luovutusten edistäminen hyödyttää myös työntekijöitä, sillä se suojaa työpaikkoja ja turvaa liiketoiminnan jatkuvuuden. Erityisesti mikro- ja pk-yrityksissä työntekijät muodostavat arvokkaimman voimavaran, joka uudelle omistajalle siirtyy luovutuksen myötä. Siksi on tärkeää varmistaa työntekijöiden hyvinvointi yritysten luovutusten yhteydessä. Usein uudet omistajat asennoituvat luovutukseen innolla ja haluavat kehittää ja kasvattaa liiketoimintaa. Tämä tarkoittaa myös parempia tulevaisuudennäkymiä työntekijöille, sillä se mahdollistaa työn jatkuvuuden ja ammatillisen kehityksen. ETSK kannustaa jäsenvaltioita jakamaan sellaisiin luovutuksiin liittyviä parhaita käytäntöjä, joissa työntekijät voivat jatkaa työntekoa ja toiminnan kehittämistä ottamalla yrityksen vastuulleen esimerkiksi osuuskunnan muodossa – tai hyödyntäen muita työntekijöiden omistamien yhteisötalouden yritysten muotoja ([18]), jotka ovat osoittautuneet selviytymiskykyisiksi kriiseissä. Myös työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja tiedottamisen edistäminen varhaisessa vaiheessa helpottaa työntekijöiden yritysostoja. Näin todetaan myös ETSK:n lausunnossa INT/925 ([19]), jonka mukaan työntekijöiden yritysostot on hyvä käytäntö paitsi kriisiyrityksiä elvytettäessä myös siirrettäessä uusille omistajille pk-yrityksiä, joiden perustajat eivät löydä työlleen jatkajia.

4.5 Yritysten luovutusten edistämiselle on annettava merkittävä rooli EU:n ja jäsenvaltioiden elpymis- ja kasvupolitiikassa. ETSK pitää myönteisinä Euroopan komission sekä yritysten luovutuksia edistävien järjestöjen (esimerkiksi Transeon ([20])) tähänastisia pitkäaikaisia ja strategisia ponnisteluja yritysluovutuksia paremmin tukevan ympäristön luomiseksi Eurooppaan. Parantamisen varaa on silti yhä. Jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja siinä, kuinka paljon yritysluovutuksiin kiinnitetään huomiota, kuinka toimiva niihin liittyvä tämänhetkinen ekosysteemi yleisesti ottaen on ja kuinka kattavia toimenpiteitä luovutusten edistämiseksi on toteutettu. Nopeasti kehittyvässä liiketoimintaympäristössä yrittäjien on hyödynnettävä sekä yrityksen sisäisiä että yritysostojen kautta tarjoutuvia mahdollisuuksia kasvuun. Tässä yhteydessä olisi otettava huomioon kaikenlaiset omistajanvaihdokset, mukaan lukien sukupolvenvaihdokset, ulkopuolisen ryhmän tai toimivan johdon yritysostot, strategiset yritysostot ja henkilöstöostot.

4.6 Euroopan onnistunut siirtyminen digitaaliseen ja vihreään talouteen edellyttää, että myös mikro- ja pk-yritykset osallistuvat siirtymään. Yrityksen luovutus on luonnollinen tapa muuttaa mikro- tai pk-yrityksen liiketoimintamalli vihreämmäksi ja digitaalisemmaksi ja siten tukea yrityksen digitaalista ja vihreää siirtymää. Onnistuneen omistajanvaihdoksen tuloksena voi olla yrityksen häiriönsietokyvyn, innovatiivisuuden ja kilpailukyvyn paraneminen. Resurssien näkökulmasta olemassa olevan yrityksen ostaminen tuotannontekijöineen on myös usein ympäristöystävällisempää kuin uusien tuotannontekijöiden ostaminen.

4.7 Erityisesti silloin, kun yritys siirtyy ikääntyvän yrittäjän käsistä nuoremmalle yrittäjälle, nuorella yrittäjällä on todennäköisesti paremmat valmiudet ottaa hankkimassaan yrityksessä käyttöön uusia teknologioita, tuotantomenetelmiä ja kestäviä liiketoimintamalleja. ETSK kehottaakin kehittämään lisää kannustimia, kuten tietoisuuden lisäämistoimia, neuvontapalveluja, mentorointia sekä rahoituksen saantia helpottavia toimia, joilla edistetään mikro- ja pk-yritysten luovutuksia nuorille yrittäjille. Myös nuorten yrittäjien työmarkkinavuoropuheluun liittyvää osaamista voitaisiin vahvistaa edelleen esimerkiksi yrittäjyyskoulutukseen sisällytettävien työmarkkinavuoropuhelua käsittelevien opintokokonaisuuksien avulla. Yrittäjäksi ryhtymistä olemassa olevan yrityksen ostamisen kautta tulisi tuoda aktiivisesti esille yhtä houkuttelevana vaihtoehtona kuin startup-yrityksen perustamista. Samoin olisi kehitettävä naisyrittäjille suunnattuja yritysten luovuttamiseen liittyviä kannustimia naisyrittäjien määrän lisäämiseksi, sillä heitä on tällä hetkellä liian vähän.

4.8 Valtaosassa yritysten luovutuksia tarvitaan ulkopuolista rahoitusta. Rahoitusalan sääntelyvaatimusten tiukentuessa on kaksi keskeistä rahoitusvälinettä, jotka ovat erityisen tärkeitä yritysluovutusten edistämisen näkökulmasta. Ensinnäkin on itsestäänselvää, että yritysten luovutuspakettien rahoittamiseen tarvitaan vakuuksia. Yritysten varallisuudesta kuitenkin yhä suurempi osuus koostuu aineettomasta omaisuudesta, samalla kun pankkisektorin on noudatettava yhä tiukempia sääntöjä. Jokaiseen jäsenvaltioon tarvitaan toimija tai organisaatio, joka antaa vakuuksia pankkilainoja varten. Toiseksi EU:n sääntelykehyksen kehitys lisää oman pääoman ehtoisen rahoituksen tarvetta. Monet ostajat olisivat päteviä hoitamaan kohteena olevaa yritystoimintaa, mutta heillä ei ole riittävästi omaa pääomaa. ETSK kannustaa komissiota painokkaasti toteuttamaan ennakoivia toimenpiteitä edistääkseen näiden molempien rahoitusvälineiden kehittämistä jäsenvaltioissa.

([18]) Esimerkiksi työntekijäomisteiset yritykset (*sociedades laborales*) Espanjassa.
([19]) EUVL C 286, 16.7.2021, s. 13.
([20]) Transeo on kansainvälinen voittoa tavoittelematon järjestö, joka tuo yhteen pienten ja keskisuurten yritysten luovuttamisen ja ostamisen asiantuntijoita Euroopasta ja muualta maailmasta.

4.9 Tulevaisuudessa yhä useampi perheomisteinen mikro- ja pk-yritys luovutetaan kolmannelle osapuolelle. Jotta yritys olisi kolmansille osapuolille houkutteleva, sen on oltava elinkelpoinen ja taloudellisesti vakaassa ja houkuttelevassa tilassa. Mitä varhaisemmassa vaiheessa yrittäjä valmistautuu luovutukseen, sitä onnistuneempi luovutus yleensä on. Jäsenvaltioiden on lisättävä yritysluovutuksia koskevia tietoisuuden lisäämistoimiaan ja annettava elinkeinoelämän järjestöille ja muille tukiorganisaatioille tarvittavat valmiudet edistää mikro- ja pk-yritysten luovutuksia ja avustaa niissä. Myös varhaisvaroitusmekanismin kautta tarjottava tuki talousvaikeuksissa olevalle yritykselle voi olla tärkeässä roolissa autettaessa yrittäjää ohjaamaan yritys takaisin taloudellisesti kannattavalle tielle ja valmistelemaan sitä luovutukseen. ETSK kehottaakin jäsenvaltioita ottamaan käyttöön ja kehittämään edelleen mikro- ja pk-yrityksille tarkoitettuja varhaisvaroitustukimekanismeja.

Eräässä yritysluovutusten edistämistä Euroopan maissa käsittelevässä tuoreessa tutkimuksessa ([21]) esitellään sellaisia EU:n jäsenvaltioiden aihetta koskevia käytäntöjä, joita voitaisiin ottaa käyttöön myös muissa maissa. ETSK kannattaa tutkimuksessa annettua suositusta, jossa jäsenvaltioita kehotetaan perustamaan kansallisia yritysten luovutuksiin keskittyviä sidosryhmäfoorumeja, joissa on edustettuina sekä julkisia että yksityisiä sidosryhmiä. Sidosryhmäyhteistyötä tarvitaan niin alueellisella, kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Yritysten luovuttamista käsittelevät foorumit ovat järjestelmällinen ja pitkäjänteinen keino edistää yritysluovutuksia, sillä ne tarjoavat puitteet jatkuvalle vuoropuhelulle kansallisten asiantuntijoiden välillä sekä tehokkaamman tavan käyttää resursseja. Myöhemmin eri valtioiden foorumien välille voitaisiin luoda – Euroopan komission tuella – rajatylittävää vuoropuhelua EU:n jäsenvaltioiden parhaiden käytäntöjen jakamiseksi yritysten luovuttamisen edistämiseen liittyvissä asioissa.

4.10 ETSK kannustaa jäsenvaltioita hyödyntämään yritysten luovuttamisen edistämisessä kaikkia digitaaliteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Yritysten luovutuksiin keskittyviä verkkoalustoja, jotka ovat useimmiten yksityisten sidosryhmien omistuksessa ja hallinnoimia, tulisi kehittää kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, ja niiden tulisi olla myös mikro- ja pienyritysten saatavilla. Jäsenvaltioiden eri verkkoalustojen välillä olisi kehitettävä yhteyksiä ja synergioita, ja Euroopan komissio voisi helpottaa pääsyä jäsenvaltioiden erilaisiin verkossa toimiviin kauppapaikkoihin. Pienyritysten rajat ylittävien luovutusten määrä on kasvussa. Kansallisten verkkoalustojen välisen yhteistyön parantaminen olisi kustannustehokas tapa helpottaa pienyritysten mahdollisuuksia hankkia tietoa mahdollisista uusista omistajista muissa jäsenvaltioissa.

4.11 Yritysten luovutuksia koskeva tuloksekas Euroopan tason päätöksenteko edellyttää parempaa tiedonkeruuta. Yritysten luovutuksia koskevat tiedot ovat edelleen hajanaisia, eivätkä ne ole vertailukelpoisia. ETSK kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita toteuttamaan toimet, joita yritysten luovutuksia koskevan tietokannan parantamiseksi on ehdotettu. Nämä toimet esitetään äskettäin julkaistussa raportissa *Improving the evidence base on transfer of business in Europe* ([22]). ETSK suosittelee myös kehittämään yritysten luovutuksia koskevan EU:n laajuisen barometrin, joka toteutettaisiin neljän vuoden välein ja jonka avulla saataisiin parempaa tietoa näyttöön perustuvaa päätöksentekoa varten. Lisäksi olisi pohdittava erilaisia tietoisuuden lisäämiseen tähtääviä aloitteita, jollainen voisi olla esimerkiksi yritysten luovutuksia koskevan kansallisen ja/tai eurooppalaisen teemaviikon luominen.

4.12 ETSK ehdottaa, että tiedonkeruun parantamisen lisäksi Euroopan komissio laatii säännöllisen selvityksen yritysten luovutusten ajankohtaisesta tilanteesta Euroopassa. EU:n jokavuotista pk-yrityskokousta tulisi hyödyntää säännöllisenä foorumina, joka tarjoaa mahdollisuuden keskusteluun ja kokemusten jakamiseen mikro- ja pk-yritysten luovutuksiin liittyvissä asioissa.

Bryssel 21. syyskuuta 2022.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Christa SCHWENG

([21]) Tall, Varamäki & Viljamaa, *Business Transfer Promotion in European Countries*, Seinäjoki, 2021, s. 8.

([22]) Euroopan komissio, pienistä ja keskisuurista yrityksistä vastaava toimeenpanovirasto, *Improving the evidence base on transfer of business in Europe: final report*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2021.